

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola III. Eidem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

pturum, sic faciat; meque literis certiore
 reddat, an id, & quoties, præstiterit. Quod
 si velit gratificari Vincentio suo & meo; dic
 ei meo nomine, ut ignoscat illis qui occi-
 derunt eius filium; quandoquidem pro illis
 Vincentius multum orat in cælo. Hic Bono-
 niæ plus occupationis habeo in audiendis
 Confessionibus, quam nuper isthic in S. Ludo-
 vici. Omnes impensè saluto. quod singilla-
 tim quemque ac nominatim non memoro,
 non est (mihi credant verè loquenti) oblivio-
 nis culpa. Bononiâ pridie Kal. Aprilis An.
 MDXL.

Vester in Christo Frater & servus

Franciscus.

EPISTOLA III.

EIDEM.

*Gratia & Amor Christi Domini Nostri Adstet
 semper nobis auxilio & favore Amen.*

Multa & continua Christi Domini Nostri
 beneficia experti sumus toto itinere
 quo

14 S. FRANCISCI XAVERII

quo Româ in Lusitaniam venimus, in quo consumpsimus tres menses. Eo tanto tractu locorum & temporum, in tot tantisque difficultatibus ac laboribus, usum semper fuisse optimâ valetudine D. Legatum, & universam eius familiam à maximo usque ad minimum, res est unde multas laudes & gratias Christo Domino Nostro reddi par sit. maximè quòd ultra communem suum concursum, peculiarem suæ manûs protectionem adhibuit, ad Nos cunctis periculis liberandos; uti & ad inspirandam D. Legato mentem ac prudentiam continendæ tam sanctâ Disciplinâ Familiæ suæ, vt Religiosæ Communitati similior quam sæculari Domui videretur. Id ille assequebatur frequentando ipse Sacramenta Confessionis & Eucharistiæ; unde fiebat, ut famuli eius idem ultrò, illustri exempli vi tracti, facerent, tam frequenter & tanto numero, vt cum facillè provideremus inter eundem, vix in hospitijis per loci ac temporis angustias, commoditatem affore satisfaciendi eo in genere tam multis, necesse haberem de viâ interdum deflectere, equòque desilire; ac loco idoneo captato, audiendæ parti servulorum operam præoccupare. Dum iter esset adhuc Nobis^o per Italiam, placuit Domino Nostro mirabiliter

Nu-

NOVARVM EPIST. Lib. I. 15

Numen suum ostendere in vno ex Famulis D. Legati, Comitibus nostris, illo ipso quem Romæ vidistis conceptum propositum suscipiendæ Vitæ Monasticæ suspendisse primùm legni & ignavâ morâ, ad extremum omisisse. Rivus occurrit ingens incerti vadi. ad eum tentandum suâ istum temeritate perurgente, Nos omnes reclamabamus. frustra id quidem. nihilò enim minus per dubium torrentis alveum eques ille progressus est. Non multum processerat, cum impetus ruentis amnis equi vires eluctatus, eum cum equite abripuit, spectantibus & miserantibus è ripâ cunctis Nobis: tantumque momento in spatium avexit; quanto ferè intervallo vestrum diversorium Romanum à S. Ludovici Templo distitum est. Hic dignatus est Deus Dominus Noster audire ardentes preces quas in illo spectaculo ad eum fudit servus eius D. Legatus, rogans cum suis omnibus *non sine lacrymis* pro illius infelicis salute humanitùs desperatâ: Annuit Dominus, & manifesto miraculo, presenti exitio perditum subtraxit. Gerebat is in Legati Comitatu Officium Stabulo Præfecti: qui sane cum præceps vorticibus ferretur, multò maluisset in Monasterio esse quam ubi tunc erat. Isque illum tum maximè scrupulus
ange-

angebatur, memoriam ingerens omiffæ opportunitatis, quam tunc frustra quantovis redemptam cuperet. Hoc ipse mihi fallus postea est; affirmans, minus se in tam acerbo casu consternatum horrore periculi præsentis, quam verberare conscientia acriter exprobrantis vitam inconsultè actam sine ullâ provisione mortis. Addebat, præsertim se tali articulo turbatum serâ Pœnitentiâ ingressus in Monasterium dilati, quò se à Deo vocari non dubiè senserat. Adeoque plenus his cogitationibus nobis est redditus, ut omnes ultrò admoneret ne similia peccarent. Verbis dabatur pondus vultus & frons loquentis, tam usulatum pallore ac sensu discriminis mutata, ut redire videretur ex Inferis. Sanè de pœnis quæ ibi tolerantur multa erat eius & pathetica Oratio, qualis illius foret qui esset expertus, quibus frequenter inferebat: planè ita fieri; ut qui per vitam de se ad mortem comparando non cogitarit, ei mortis necessitate ingruente, Dei meminisse non vacaret. Hi erant boni viri sermones, non hausti ex lectione, doctrinâ, vel meditatione studij; sed propria sensu experientia dictati. Non parum, hæc reputans, commoveor incuriâ simili multorum vitæ usu nobis & amicitia variè notorum

rum

rum, quos differre pariter video executionem bonarum cogitationum, sanctorumque desideriorum Deo serviendi, quibus impelli se fatentur, malèque metuo ne tempus ijs quoque tale superveniat quo tempore facere quod decreverant ardentissimè optantes, nulla ratione poterunt. Quo die Vlyssipponem pervenimus offendi Magistrum Simonem in expectatione accessus quartanæ, ea ipsa horâ statim, ut putabatur, habituri redeundi vicem. cæterum tanta eum ex adventu meo lætitiâ incessit (non minor credo quam quâ Ego ex eius aspectu amplexuque affectus sum) ut languorem discussit. nam nec eo die, nec deinceps vllum eius sensum habuit. Est autem ab appulsu huc nostro iam mensis evolutus. Itaque in plenam modo valetudinem confirmavit se, multumque in vineâ Domini, non sine uberi fructu, laborat. Magnus hic numerus Hominum est amicè ac benevolè in Nos affectorum: ac sanè tantus ut molestè feram, fieri per nimiam multitudinem non posse, vt cunctis singillatim ea nos Visitationum & Salutationum officia reddamus, quæ pro notabili ac conspicuâ dignitate plerorumque, ipsis deberemus, si ea obire per tempus liceret. Notavi etiam plurimos

B

ad

18 S. FRANCISCI XAVERII

ad bonum propensos, & Deo Domino Nostro servire cupientes, quos saluberrimum esset iuvari quibusdam Exercitijs spiritualibus, ad concipiendum Propositum statim executioni mandandi quod *de die in diem* differunt: quoniam quantumcumque festinent Homines in exequendo quod faciendum norunt, vix fugiunt quin rationem reddendam morarum habeant. quare multum attentionis adhiberi convenit ad amoliendas cunctandi causas. Huius officij plena cognitio salutare multis stimulos admovet, per quos à veterno quodam excitati sentiant; se non inventuros pacem ubi pax non est; præsertim ij qui contra omnem rationem procurant, Deum eò pertrahere quò ipsi volunt; recufantes eò ire quò à Deo Domino Nostro vocantur; sinentesque agi se scis potius ipsorum inordinatis affectibus, quam bonis desiderijs in eorum mentes diuinitus immissis. Digni sane quibus misereamur magis, quam quisquam inuideat; quippe quos ire ac niternimus per tam acclivem abruptamque viam: & improbo conatu laboriosi ascensus nihil aliud quam præcipitij periculum, imo certum ruinæ infelicis exitium quærere. Elapsis ab adventu in hanc regiam Civitatem

nostro

nostro tribus aut quatuor diebus, accersivit
 Nos Rex. & benignissimè excepit. Erat so-
 lus in cubiculo cum Regina: ubi cum illis
 per horam, & aliquantò ampliùs, fuimus.
 Quæsierunt ex nobis multa singillatim de
 nostrâ vivendi ratione, deque casu ac modo
 quo cognoscere inter nos, & coire in So-
 cietatem contigit. tum quò spectarent nostra
 consilia prima. postremò de persecutionibus
 quas passi Romæ sumus. In quo valde illos
 delectavit cum narraretur, modus quo dete-
 cta tandem est veritas. Laudabantque quòd
 constanter ac fortiter promovissemus rem
 usque ad extremum Iudicij exitum. ac signi-
 ficabat Rex, cupere se videre sententiam
 quâ sumus absoluti. Communis hic sane
 sensus est omnium, piè ac prudenter factum
 à Nobis, quòd nullâ conditione dimoveri
 nos passi sumus ab urgendo usque ad senten-
 tiæ ultimæ prolationem litis cursu: passim-
 que tantum id commendant, ut non dissi-
 mulent sibi videri fore, ut nisi sic egissemus
 quemadmodum egimus, numquam relatari
 fuisset ex nostris ministerijs fructum ul-
 lum. Itaque finem, ut dixi, non faciunt
 prædicandæ illius nostræ constantiæ, usque
 ad sententiam, quæ veritatem denique liqui-

dam ostenderet, obfirmatè durantis. Vt ad Regem & Reginam redeam, placuit multum ipsis quod audierunt clarè de formâ ac ratione nostrarum Domuum, ministeriorumque & totius Instituti consilio ac scopo. Inter hæc Rex vocari iussit Filiam suam Dominam Infantem, & suum Filium Regni Principem, ut illos videremus. commemoravit benignissimè quot Filios & Filias sibi Dominus dedisset, quique ex illis mortui, qui superstites essent. Vterque tam Rex quam Regina summum erga nos affectum declararunt. Studiose nobis commendavit Rex eo ipso die quod primùm eum vidimus, vt confessiones audiremus nobilium Adolescentum qui in ipsius Comitatu essent. Nam ipse Mandatum edidit, vt Nobiles Iuvenes omnes qui aulam eius frequentant, octavo quoquè die peccata Confessario aperiant. In istius executionem mandati, & in eiusmodi Adolescentes, ut nos invigilarem serio iniunxit. cuius curæ suæ hanc rationem dabat. Existimare se aiebat, si à puero insueverint eius loci Adolescentuli cognoscendo venerandoque Deo, deinde cum maturuerint, viros bonos & frugi evasuros. Porrò si Nobiles quales esse debent fuerint, sine dubio plebem ad illorum Exem-

plum

plum se formaturam. quare spem restituendi mores omnium Sæcularium Regni, in Nobilium Puerorum probâ institutione verti. nec enim esse dubium, quin illius primi Ordinis conspecta Sanctitas bonam Regni partem imitatione trahat. Magnam nobis præbet Dei laudandi causam hic religiosus optimi Regis animus, & zelus in promovendâ gloriâ Dei Domini Nostri; tamque pia propensio in res omnes bonas ac sanctas. Nos omnes qui de Societate sumus plurimum illi debemus ob benignissimam in cunctos voluntatem, sive qui isthic estis, sive qui hîc degimus. Retulit mihi Legatus qui cum Rege egit postquam eum nos eramus allocuti, dixisse sibi Regem: sibi verò iucundissimum futurum, si omnes qui hactenus in Societatem nonna dedimus hîc apud se congregare ac habere possent; etiamsi in eos alendos ornandosque partem magnam suarum opum impendere oporteret. Scimus multos ex Amicis Nostris conari hîc impedire discessum in Indias nostrum; quod illis videatur, plus fructus nos hîc reportaturos ex Confessionibus, sermonibus familiaribus, tradendis Exercitijs Spiritualibus, & exhortandis cunctis ad frequentes Confessiones & Communiones; denique exercendâ

hinc simili docendi instandique diligentia eius
 qua uti in India decrevimus. Inter eos qui
 sic sentiunt est Confessarius, est & Ecclesia-
 stes Regis, cui uterque autores sunt ut nos
 hic retineat spe uberioris fructus. Diversa
 quorundam aliorum oratio est mira de pro-
 ventu ex nostra opera in Indijs sperando lo-
 quentium. Sunt autem qui hac dicunt ido-
 nei talium autores, qui multis annis in In-
 dia fuerunt. Hi animadvertisse se affirmant,
 Gentes illas optime dispositas ad suscipiendam
 Religionem Christi Domini Nostri, si eius
 Interpretes ac Magistros nanciscantur nostri
 similes, hoc est quorum procedendi modus
 tam longe ab omni specie avaritiae remotus
 sit. Itaque si istam quam hic exhibemus ab-
 stinentiam neglectumque humanorum com-
 modorum lucrique ac quaestus, illic quoque
 teneamus, sine ulla dubitatione futurum
 aiunt, ut paucis annis duo aut tria Regna
 Idololatrarum ad Christi Domini Nostri fi-
 dem conuertamus. Neque enim cunctatu-
 ros illos Populos in credendo nobis, ubi plane
 perspexerint, nihil aliud nos quaerere quam
 salutem animarum. Hac nobis a viris tali-
 bus qui in re praesente versati sint, & multis,
 ut dixi, annis in Indijs fuerint, asseverata,
 ingen-

ingentem fiduciam ingenerant fructus uber-
 rimi ad Dei Domini Nostri obsequium in-
 de colligendi. Multam hinc diligentiam po-
 nimus in conquirendis Sacerdotibus, qui so-
 lo proposito sibi premio divini obsequij &
 salutis animarum, ire in Indias nobiscum
 velint. nec in ullâ re aliâ magis hoc tem-
 pore nobis videmur infervire ac gratificari
 Domino Nostro posse, quàm in Socijs eius-
 modi nobis adiungendis. Nam si manipu-
 lum vel duodecim solum alium Sacerdotum
 congregare possemus, qui in consilij istius
 ac propositi Societatem unanimiter conspira-
 re nobiscum vellent, citra omnem dubita-
 tionem est, nos magnum operæpretium fa-
 cturos. Iamque aliqui eius generis hinc se
 nobis offerunt. Incidimus in Sacerdotem
 nobis aliàs Lutetiæ Parisiorum notum, qui
 promisit venturum se nobiscum, & usque
 ad mortem in vitæ ac ~~congruam~~ societate
 perstiturum. Illum credimus satis certum
 nobis fore. dedit enim argumenta & pigno-
 ra idonea constantis voluntatis. Est & alius
 subdiaconus, brevi Sacerdos futurus, qui se
 ad idipsum offert magnâ devotione. Præte-
 rea Doctor quidam Medicus familiariter no-
 biscum olim Parisijs versatus, promisit se

24 S. FRANCISCI XAVERII

navigaturum nobiscum in Indias, ibique
 facultate suâ medendi eatenus tantum usu-
 rum, quatenus id conducet ad iuvandas,
 & ad salutarem Creatoris sui cognitionem
 pertrahendas animas, citra ullum quæstum
 temporarium. Hoc semper maximè spe-
 ctamus, ut ij quos nobis adiungimus, ab
 omni avaritiâ alieni sint. neque id ipsum
 nobis sufficit, nisi ab omni quoque avaritiæ
 specie sint disiunctissimi: ita ut nec in no-
 bis, nec in familiaribus nostris quidquam
 conspiciatur unde suspicio oboriri cuiquam
 possit, temporalia nos potius quam spiritua-
 lia captatum ac conquistum ire. Egit Rex
 cum Episcopo nobis amico, itemque cum
 Confessario suo, de nobis ad palàm in
 Templis perorandum è sacro pulpito adhi-
 bendis. Id nos differebamus in aliquot dies,
 initium à rebus humilioribus ducere volen-
~~tes. Continuumus ergo nos,~~ nec Concio-
 rum habendarum voluntatem ostendimus;
 utcumque qui nos norunt magnam audien-
 di nostras ex Ecclesiasticis pulpitis orationes
 cupiditatem præferrent. Accersivit nos
 quadam die Rex, & post multa alia dixit
 nobis; gratum sibi fore, si concionaremur.
 Tunc sanè ad id agendum nos obtulimus
 alacri-

alacritate magnâ; non solum studio atque officio obsequendi Maieftati eius; sed etiam spe, quâ in auxilio Christi Domini Nostri fundatâ nitimur, collocandæ, Deo favente, non inutiliter operæ ad fructum animarum. Incipiemus octavo die à proxima Dominicâ, nec dubitare nos sinit de aliquo prospero successu benevolentia quam in nos præcipuam ostendunt Cives huius Urbis. quod etiam atque etiam Dominum nostrum oramus, hoc est: *ut augeat eorum fidem qui de nobis aliquam expectationem habent.* Atque hanc ipsam opinionem quæ de nobis hîc prospera percerebuit, speramus occasionem daturam Deo Domino Nostro, pro eius summâ, cui unicè confidimus, bonitate, si minus nostrâ, saltem huius Populi tantam ad nos audiendos fidem & devotionem ostendentis, causâ, dandi nobis scientiam & gratiam, *ut possimus consolari eos, & quæ vel necessaria vel utilia sunt ad animarum salutem dicere.* Vlyssipone v. Nonas Iulij Anno MDXL.

Omnibus Vobis in Christo Carissimis

Franciscus .

EPI-

EPISTOLA IV.

E I D E M.

*Gratia & Amor Christi Domini Nostri
adsit semper nobis auxilio &
favore. Amen.*

Postquam scripsi valde prolixè de rebus
quæ hîc geruntur, offerunt se aliqua quæ
tunc exciderant. inter quæ hæc sunt: Si
Breve quod tangit totam Societatem expeditum est, mitte hîc, oro Te, eius exemplum. Nam Rex & qui nos hic amant, libenter id videbunt, uti & sententiam quam pronuntiavit Prætor dum nos absolvit. Rex petijt Exercitia cum desiderio illa videndi. Si exemplum eorum è correctis videretur Tibi etiam mittere, gratissimum id foret Maiestati eius. Enimvero Magnus ille Princeps valde benè affectus est erga totam Societatem: & videtur nihil non obsequij à Nobis ei deberi, pro ingenti amore quo nos prosequitur. Binas à Te literas accepi, utraque perbreves; alteras scriptas vi. Idus Iunij, alteras Kalendis Maij. Domino Legato per-
gra-